

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jiřího Demla a soudkyň Mgr. Hany Šlahařové a Mgr. Michaely Zapletalové ve věci

nezletilých: **K. S.**, narozená dne xxx
bytem xxx

R. G., narozený dne xxx
bytem xxx

oba zastoupeni kolizním opatrovníkem statutárním městem Ostrava,
sídlem Prokešovo náměstí 1803/8, 729 30 Ostrava – Moravská Ostrava

dětí rodičů: **Ing. Marika G.**, narozená dne xxx
bytem xxx
zastoupená advokátkou JUDr. Karlou Návedlovou
sídlem Wolkerova 1140/2, 743 01 Bílovec
a advokátkou Mgr. Zuzanou Candigliota
sídlem Burešova 615/6, 602 00 Brno

Ing. Bc. Radek S., narozený dne xxx
bytem xxx
zastoupený advokátem Mgr. Milanem Mžíkem
sídlem Politických obětí 118, 738 01 Frýdek-Místek

o významné záležitosti pro dítě – souhlas k očkování

k odvolání matky proti rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 27. 3. 2023, č. j. 34 Nc 12/2022-156-zl,

Shodu s prvopisem potvrzuje Simona Fachinelli.

takto:

I. Rozsudek okresního soudu se v odstavcích I. a II. výroku **potvrzuje**.

II. V odstavci III. výroku se rozsudek okresního soudu **mění** tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem okresního soudu byl udělen souhlas za matku Ing. Mariku G. k pravidelnému očkování nezletilé K. S., narozené xxx, jak je stanoveno zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a vyhláškou č. 537/2006 Sb. Soud dále udělil souhlas za matku Ing. Mariku G. k pravidelnému očkování nezletilého R. G., narozeného xxx, jak je stanoveno zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a vyhláškou č. 537/2006 Sb. Dále bylo vysloveno, že matka je povinna zaplatit otci náklady řízení ve výši 9 736 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Jiřího Dudy, advokáta se sídlem Floriánská 17, 747 21 Kravaře.

2. Tento rozsudek napadla matka včasným odvoláním. Namítala, že soud popřel její právo na svobodu myšlení a svědomí i právo na rodičovskou výchovu v souladu s tímto myšlením a svědomím; naopak ji kvůli jejímu přesvědčení dehonestoval. Odkázala na rozhodovací praxi Ústavního soudu (nálezy sp. zn. I. ÚS 1253/14, sp. zn. Pl. ÚS 19/14 a sp. zn. III. ÚS 449/06), a připomněla výjimku z povinného očkování z důvodu myšlení, svědomí nebo náboženského vyznání. Zdůraznila, že její postoj k očkování nezletilých je založen na racionálních obavách ze závažných nežádoucích účinků očkování, které jsou jí známy. Stejné myšlení po dobu vzájemného soužití měl otec, když byli po narození nezletilých dohodnuti a očkování oba odmítli. Novým postojem otec dětem, zejména nezletilé K., která již dochází do základní školy, může zdravotně velmi ublížit, neboť je jinak vývojově dospělá než novorozenec. Považuje vynucování povinného očkování za nemravné a protiústavní, když stát dosud nepřevzal odpovědnost za újmu způsobenou povinným očkováním. Zároveň odmítá odškodňovat újmu, způsobenou povinným očkováním, i na základě stávající obecné právní úpravy. Rozhodla se děti nenechat očkovat z důvodu svědomí a myšlení, svého etického, racionálního i filozofického přesvědčení, jakož i z přesvědčení o nejlepším zájmu dítěte při ochraně jeho zdraví. Vychází z postoje, že pro dítě je nejlepší přirozená imunita, kterou by očkování mohlo narušit. Je příznivcem homeopatického léčby; očkovacímu systému v České republice nedůvěřuje, když podle jejího přesvědčení výrazně podceňuje rizika očkování, které může být nebezpečné. Nikdo nemůže zaručit, že po něm její dítě neutrpí závažnou újmu s ohledem na jejich věk. Povinné očkování je v rozporu s vnitřní složkou jejího svědomí jako vnitřního normativního systému, resp. s jejím vnitřním přesvědčením, které požívá stejné ochrany jako přesvědčení náboženské, a nemůže být předmětem přezkumu ze strany státních orgánů. Odmítnutí povinného očkování dětí vnímá i jako projev svého práva na péči o dítě, resp. práva dítěte na rodičovskou péči. Sankcí jsou přitom odrazováni od toho, aby o dítě pečovali v souladu se svým myšlením, svědomím a přesvědčením. Očkování v České republice je nařizováno netransparentně, bez dostatečných podkladů a jejich zhodnocení, pod vlivem osob, spolupracujících s výrobci vakcín, mj. jako členů Národní imunizační komise, která má určující vliv na konkrétní úpravu očkování podle vyhlášky č. 537/2006 Sb., ač by nařízení každého jednotlivého očkování mělo projít zákonodárným procesem. Očkování může způsobit poškození imunity, následně může dojít k rozvoji různých autoimunitních onemocnění, ale bohužel často vídáme i poškození nervové soustavy, uvádí lékařka a místopředsedkyně Společnosti pacientů s následky po očkování Magda Z. – článek ČT24 z 20. 1. 2026. Lze ze statistik Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL) dohledat, že až u tisícovky dětí se objevují nežádoucí účinky. V loňském roce patřily mezi nejčastější nežádoucí účinky zvýšená teplota, zarudnutí kůže nebo nadměrná plačtivost. Bylo prokázáno, že komplikace se objevily zejména po podání hexavakcíny. SÚKL uvedl, že nežádoucí

účinky mají jasný důvod. „Je to dáno zejména tím, že počet podaných vakcín je poměrně vysoký“. Tomuto riziku jsou vystaveny i nezletilé děti K. a R., u kterých očkování neprobíhalo po narození postupně a pomalu. Rozhodnutím soudu by lékař mohl aplikovat očkování rychlejším způsobem, na což tělo dětí není připraveno. Byť ministerstvo odhaduje vážné následky jen u několika případů ročně, odmítá, aby šlo o její nezletilé děti. Odmítá rovněž úhradu nákladů řízení právnímu zástupci otce, když je na rodičovské dovolené, což prokázala, a nelze ji trestat za její přesvědčení a omezení a popírání jejích rodičovských práv. Navrhla, aby odvolací soud napadené rozhodnutí zrušil a ve věci nově rozhodl tak, že návrh otce ve věci významné záležitosti pro dítě – souhlas k očkování zamítne.

3. U jednání před odvolacím soudem matka na podaném odvolání setrvala; na závěr doplnila, že rozhodnutí je právně vadné v tom, že pouze odkazuje na zákon o ochraně veřejného zdraví a prováděcí vyhlášku, aniž by bylo specifikováno, jakými vakcínami, případně proti jakým nemocem mají děti být očkovány. Podle rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 19. 9. 2022, č. j. 30 Co 146/2022-110 je takovéto vymezení očkovací povinnosti nebo nahrazení nesouhlasu jednoho z rodičů nedostatečné. Podle tohoto soudu, pokud soud má rozhodovat o záležitosti významné pro dítě a nahradit souhlas jednoho z rodičů, musí být zřejmé, o jakou konkrétní, pro dítě významnou záležitost, se jedná, a s čím konkrétně jeden z rodičů nesouhlasí. Není proto možné, aby byl nahrazen souhlas jednoho z rodičů s veškerým očkováním nezletilého, už vůbec ne do budoucna až do jeho zletilosti. Soud vždy rozhoduje dle stavu, jaký byl v době rozhodování, a nemůže předjímat, zda důvody nahrazení souhlasu budou dány i v budoucnu, kdy se mohou okolnosti změnit. Rodič, který se nahrazení souhlasu druhého rodiče domáhá, musí proto vždy uvést, s jakým konkrétním očkováním druhý rodič nesouhlasí, k jakému konkrétnímu očkování má být nahrazen souhlas druhého rodiče. Matka však v návrhu neuvedla a soud prvního stupně si nedostatky návrhu v tomto směru nedoplnil, s jakým konkrétním očkováním otec nesouhlasí, a jakého konkrétního očkování se nahrazení souhlasu otce má týkat. K tomu, aby soud mohl vyhodnotit, zda odepření souhlasu jednoho z rodičů je důvodné či nikoliv, a zda je namístě nahradit souhlas jednoho z rodičů, je třeba, aby bylo zřejmé, o jaké konkrétní očkování a v jakém věku dítěte má být aplikováno. Bude proto na matce, aby v součinnosti s ošetřující lékařkou nezletilého upřesnila, k jakým konkrétním očkováním otec nedal souhlas, a v jakém věku nezletilého tato očkování mají nebo měla být aplikována. Poté, až matka svůj návrh doplní, posoudí soud znovu, zda jsou dány předpoklady pro nahrazení souhlasu otce s konkrétním očkováním nezletilého; tímto rozsudkem byl napadený výrok rozsudku zrušen, a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Má za to, že zde došlo ke stejné vadě, když není specifikováno, jaká konkrétní očkování a v jakém věku měla být provedena. Dále se soud vůbec nevypořádal s otázkou, co je v nejlepším zájmu nezletilých dětí, a neprovedl dostatečně dokazování. To, že tady jsou nějaká očkování stanovena jako povinná, za což může při nesplnění být uložena rodičům pokuta, což i v tomto případě nastalo, neznamená, že každé z těchto očkování je v zájmu dětí. Každá nemoc je specifická, na některé nemoci očkování má smysl u několikaměsíčních kojenců. Je to obecně známý fakt; např. u černého kašle se hovoří o nebezpečnosti nemoci pro několikaměsíční kojence; naopak u starších jedinců toto očkování už význam mít nemusí, a můžou tak převážit negativa v podobě případných nežádoucích reakcí na očkování. Totéž je u hepatitidy typu B, která se přenáší krví a pohlavním stykem; u malých dětí je tedy zcela nereálné, aby se nakazily hepatitidou typu B, takže opět zde může převážit riziko pro děti z nežádoucích reakcí. Je tedy rozhodnutí i nepřezkoumatelné v tom smyslu, že se soud nezabýval tím, co konkrétně je v nejlepším zájmu dětí u konkrétní nemoci, ale v podstatě všechno očkování hodil do jednoho pytle, s tím, že očkování jako takové je prospěšné. Navrhovala, aby bylo odborně posouzeno, jaká rizika vyplývají z očkování té nemoci, jaká je pravděpodobnost u dětí s ohledem na jejich věk, zdravotní stav, zátěž v rodině; mj. také upozorňovala, že má obavy o zdraví dětí právě z důvodu zátěže v rodině, když se tam hodně vyskytuje rakovina a různé další zdravotní potíže. Je to opravdu ve velké míře, takže z toho vyplývají její obavy, když vychází ze zkušeností v rodině. Dále mělo být i vyhodnoceno u každé nemoci, jaká je pravděpodobnost, že dítě tou nemocí vůbec onemocní, jaké je riziko

Shodu s prvopisem potvrzuje Simona Fachinelli.

případných trvalých závažných následků prodělaní onemocnění, ale očkování, jaké jsou dostupné vakcíny, a jaký je poměr rizik, vyplývajících z očkování proti konkrétní nemoci či neočkování u konkrétního dítěte. To, že něco stanoví vyhláška, z hlediska zájmu dítěte nic neznamená. Jak jsme sami všichni zažili nedávno, nabízelo se u dětí i očkování proti Covid; hodně doktorů se proti tomu postavilo, ale ministerstvo libovolně může do vyhlášky stanovit cokoliv, přičemž ani nepředkládá žádnou analýzu, proč by konkrétní ta nemoc měla být nutná. Takže z hlediska rozhodovací praxe Ústavního soudu, který vyžaduje u soudů, aby v každém individuálním případě byl posouzen důkladně nejlepší zájem dítěte, to v podstatě splněno nebylo; pouze obecně bylo konstatováno, že očkování je prospěšné a neočkování je něco jako sobecké. Totéž by se dalo říct i u nemocí, které se očkují dobrovolně, a také by někdo mohl mít podobné argumenty; soud by se tedy měl zabývat konkrétně, jaké ty nemoci mají význam. Dále soud bagatelizoval do velké míry její přesvědčení; v podstatě uvedl, že důvody, které označuje jako výhradu svědomí, jsou povrchní, povšechné nebo nemající racionální podstatu. Přitom rozvedla, jaké jsou zdravotní problémy v její rodině, ale také, jak se vyvíjelo její přesvědčení, kdy dává přednost přírodní a alternativní medicíně před nějakými zásahy nebo před klasickou západní medicínou. Toto přesvědčení u ní má dlouhou historii; nelze tak jen říct, že to jsou nějaké povrchní nebo povšechné argumenty, protože tady skutečně jde o její dlouhodobé přesvědčení, doložitelné na mnoha okolnostech, jak přistupuje ke zdraví i ke vzdělávání, např. preferovali s otcem lesní školku, využívali alternativní medicínu, doplňky stravy, detoxikace atd; toto se prolíná jejím životem velmi pevně a nelze to jenom odmítnout. Také by chtěla poukázat na to, že i v jiných případech Nejvyšší správní soud nebo Ústavní soud výhradu svědomí dovodil nebo se stěžovatelů zastal. V případě Nejvyššího správního soudu jde o rozsudek č. j. 9 As 62/2020-33, kde šlo o výhradu svědomí rodičů, tam šlo tedy o přijímání do mateřské školy, ale soudy dovodily, že i v případě, kdy rodiče odkazují na nějakou budhistickou víru a nějaký princip ahinsá, který spočívá v neubližování, nezraňování, i zde je potřeba se vypořádat důkladně s tou výhradou. Druhý případ se týkal rodičů, kteří měli obavu z autismu, jde o nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1253/14, kde rodiče uvedli, že jsou příznivci homeopatické léčby, nedůvěřují očkovacímu systému v České republice, který podle jejich přesvědčení výrazně podceňuje rizika očkování, očkování může být nebezpečné a nikdo jim nemůže zaručit, že po něm jejich dítě neutrpí závažnou újmu; konkrétně matka upozorňovala, že pracuje s dětmi s poruchami autistického spektra po dobu 13 let a diskutovala téma spojitosti povinného očkování s výskytem autismu s řadou odborníků, má tedy obavy, že by očkování mohlo ublížit jejich dítěti. V jejich případě tedy šlo o zcela zdravé dítě a o zdravou rodinu, takže pokud tady tato výhrada svědomí, která byla uznána tady v případě obav z autismu, byla uznána Ústavním soudem a následně i těmi dalšími soudy, domnívá se, že v porovnání s tímto její případ je ještě závažnější, protože tam jsou zdravotní problémy v rodině, které v ní vzbuzují obavy, že by se i u jejích dětí mohlo rozvinout nějaké třeba autoimunitní onemocnění atd. Jsou to tedy reálné obavy, a pokud je tvrzeno, že to nemá racionální podstatu, tak jednak racionální podstata není potřeba dle judikatury, protože i náboženské přesvědčení, které už vůbec nemá racionální podstatu, je uznáváno, jednak námitky mají více racionální podstatu, než oba případy, které zmiňovala. U nezletilého R. je uvedena anamnéza atopický ekzém, takže i tyto okolnosti vedly k odmítnutí. Má kamarádku, která očkovala své první dítě, které má nyní asi 10 roků, hexavakcínou, a mělo vážné zdravotní obtíže, s tím, že doteď tyto následky léčí a jezdí opakovaně na rehabilitace. I tato kamarádka jí pomohla s ubezpečením se, že neočkování může být v pořádku. Navrhla, aby došlo ke zrušení napadeného rozhodnutí, když má za to, že je potřeba mnohem důkladněji se zabývat tím, proti jakým nemocem dítě má být očkováno, jakými vakcínami a jestli je to s ohledem i na věk dětí, jejich zdravotní stav a individuální okolnosti v jejich zájmu.

4. Otec navrhl potvrzení napadeného rozsudku; akcentoval přitom, že jediná judikatura, která by tento soud měla zajímat, je konstantní judikatura Ústavního soudu v tom směru, že k tzv. světské výhradě svědomí lze přistoupit jen za mimořádných okolností, jež v této věci nevyplynuly, a není tady důvod rozsudek okresního soudu nepotvrdit.

Shodu s prvopisem potvrzuje Simona Fachinelli.

5. Opatrovník navrhl potvrzení rozsudku okresního soudu.

6. Krajský soud přezkoumal rozsudek soudu okresního v celém jeho rozsahu v souladu s ustanovením § 206, § 212 o. s. ř. a § 28 z. ř. s., včetně řízení, které jeho vydání předcházelo, přičemž odvolání matky důvodným neshledal.

7. Skutková zjištění, učiněná soudem prvního stupně, po jejich přezkoumání přejímá krajský soud jako správná i pro řízení odvolací, a pro stručnost na ně odkazuje.

8. Podle ustanovení § 877 odst. 1, 2 občanského zákoníku, nedohodnou-li se rodiče v záležitosti, která je pro dítě významná zejména se zřetelem k jeho zájmu, rozhodne soud na návrh rodiče; to platí i tehdy, vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o významné záležitosti dítěte druhého rodiče. Za významnou záležitost se považují zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky, určení místa bydliště a volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte.

9. Podle ustanovení § 46 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví, fyzická osoba, která má na území České republiky trvalý pobyt, cizinec, jemuž byl povolen trvalý pobyt, cizinec, který je oprávněn k trvalému pobytu na území České republiky, a dále cizinec, jemuž byl povolen přechodný pobyt na území České republiky na dobu delší než 90 dnů nebo je oprávněn na území České republiky pobýt po dobu delší než 90 dnů, jsou povinni podrobit se, v prováděcím právním předpisu upravených případech a termínech, stanovenému druhu pravidelného očkování. Pravidelná očkování se provádějí k zamezení vzniku a šíření závažných infekčních onemocnění s vysokým rizikem dalšího epidemického šíření v kolektivech a život ohrožujících infekčních onemocnění, s ohledem na doporučení Světové zdravotnické organizace a Evropského střediska pro kontrolu nemocí. Prováděcím právním předpisem stanovené fyzické osoby a fyzické osoby, které mají být zařazeny na pracoviště s vyšším rizikem infekčních onemocnění, jsou povinny podrobit se ve stanoveném rozsahu stanovenému druhu zvláštního očkování.

10. Podle ustanovení § 46 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., ochraně veřejného zdraví, před provedením pravidelného a zvláštního očkování je fyzická osoba povinna podrobit se v případech upravených prováděcím právním předpisem vyšetření stavu imunity (odolnosti). Pravidelné a zvláštní očkování se neprovede při zjištění imunity vůči infekci nebo zjištění zdravotního stavu, který brání podání očkovací látky (kontraindikace). O těchto skutečnostech poskytovatel zdravotních služeb uvedený v § 47a vystaví fyzické osobě potvrzení a důvod upuštění od očkování zapíše do zdravotnické dokumentace.

11. Podle ustanovení § 46 odst. 4 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, věta první, jde-li o osobu, která nedovršila patnáctý rok svého věku, odpovídá za splnění povinností podle odstavců 1 až 3 její zákonný zástupce, pěstoun nebo fyzická osoba, které byla soudem svěřena do osobní péče.

12. Podle ustanovení § 1 vyhlášky č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, tato vyhláška upravuje a) členění očkování, podmínky očkování a pasivní imunizace, způsoby vyšetřování imunity, pracoviště s vyšším rizikem vzniku infekčního onemocnění a podmínky, za kterých mohou být v souvislosti se zvláštním očkováním fyzické osoby zařazeny na tato pracoviště, b) případy, kdy je před provedením pravidelného a zvláštního očkování fyzická osoba povinna podrobit se vyšetření stavu imunity a kdy je povinna podrobit se stanovenému druhu očkování.

13. Podle ustanovení § 2 odst. 1 vyhlášky č. 537/2016 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, očkování proti infekčním nemocem se člení na a) pravidelné očkování proti tuberkulóze, proti záškrtu, tetanu, dávivému kašli, invazivnímu onemocnění vyvolanému původcem Haemophilus influenzae b, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B, proti spalničkám, zarděnkám a příušnicím, proti pneumokokovým nákazám a proti virové hepatitidě B, b) zvláštní očkování proti virové hepatitidě A a virové hepatitidě B a proti vzteklině, c) mimořádné očkování, kterým se rozumí očkování fyzických osob k prevenci infekcí v mimořádných situacích, d) očkování při úrazech, poraněních, nehojících se ranách a před některými léčebnými výkony, a to proti tetanu

a proti vzteklině, e) očkování, provedené na žádost fyzické osoby, která si přeje být očkováním chráněna proti infekcím, proti kterým je k dispozici.

14. Podle ustanovení § 11b) vyhlášky č. 537/2016 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, není-li možné z důvodu zdravotního stavu dítěte, který vylučuje možnost podání očkovací látky, provést pravidelné očkování v termínech podle § 3 až 5, provede se takové očkování i v pozdějším věku dítěte, a to v souladu se souhrnem údajů k jednotlivým očkovacím látkám. Obdobně se postupuje i v případě dětí cizinců pobývajících na území České republiky nebo dětí, jejichž očkování bylo zahájeno v zahraničí.

15. Poté, co krajský soud zhodnotil důkazy provedené před soudy obou stupňů, a to jak jednotlivě, tak v jejich vzájemné souvislosti (ustanovení § 132 o. s. ř.), neshledal důvody k jakékoliv korekci prvostupňového rozsudku v části, týkající se udělení souhlasu za matku k pravidelnému očkování obou nezletilých dětí.

16. Výše zmíněné konstatování mohlo být přitom učiněno s vědomím toho, že pro účely konečného rozhodnutí ve věci byl důkazní materiál nashromážděn v naprosto odpovídajícím a úplném rozsahu, přičemž se za této situace tedy nejeví potřebným, aby po skutkové stránce řízení bylo doplňováno dalšími důkazy.

17. Pokud byla matka u jednání před odvolacím soudem připravena k důkazu předložit negativní reverzy k očkování či čestná prohlášení fyzických osob, ze kterých mělo vyplynout, že se dříve s otcem v názoru na očkování dětí shodovali, nutno jednak upozornit, že důkaz negativním reverzem k očkování byl již v řízení před okresním soudem proveden (přičemž soud prvního stupně z tohoto důkazu v rámci odůvodnění napadeného rozsudku relevantní skutková zjištění vyvodil), jednak nutno akcentovat, že okolnost, týkající se dřívějšího postoje otce k očkování dětí, pro posouzení merita věci nikterak právně relevantní není, když ve smyslu ustanovení § 154 odst. 1 o. s. ř. je pro rozhodnutí ve věci vždy zcela zásadní stav, daný v době vyhlášení rozhodnutí. Navíc ta okolnost, kdy otec dříve souhlasil s rozvolněním očkování u nezletilých, vyplynula z účastnické výpovědi jmenovaného před okresním soudem; v rámci odůvodnění napadeného rozhodnutí pak okresní soud tuto skutečnost rovněž zahrnul do svých zjištění.

18. Krajský soud v projednávané věci především nemůže nikterak souhlasit s odvolací námitkou matky, týkající se nedostatečné specifikace výroků napadeného rozsudku v tom směru, k jakým konkrétním očkováním u obou nezletilých byl soudem souhlas udělen.

19. V tomto ohledu odvolací soud upozorňuje, že ve výroku napadeného rozsudku byl za odvolatelku udělen souhlas k pravidelnému očkování nezletilých dětí s odkazem na zákon č. 258/2000 Sb. a vyhlášku č. 537/2006 Sb., v jejímž výše citovaném ustanovení § 2 odst. 1, písm. a) je pojem pravidelného očkování proti infekčním nemocem vymezen zcela určitým a srozumitelným způsobem formou taxativního výčtu (tak, že se jedná o pravidelné očkování proti tuberkulóze, záškrtu, tetanu, dávivému kašli, invazivnímu onemocnění vyvolanému původcem Haemophilus influenzae b, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B, proti spalničkám, zarděnkám a příušnicím, proti pneumokokovým nákazám a proti virové hepatitidě B).

20. Za shora uvedené situace má odvolací soud za to, že výčet očkování nezletilých dětí, k nimž byl napadeným rozsudkem za matku udělen souhlas, byl ve výroku napadeného rozsudku okresním soudem specifikován způsobem naprosto dostatečným, nevzbuzujícím žádné pochybnosti.

21. Nad rámec výše konstatovaného současně nutno podotknout, že shora uvedenou specifikací očkování nezletilých okresní soud v plném rozsahu vyhověl návrhu otce, konkretizovanému v rámci jeho závěrečného procesního stanoviska u jednání před soudem prvního stupně dne 22. 3. 2023 (v rámci kterého se otec v tomto výlučně návrhovém řízení – ust. § 468, odst. 1 z. ř. s. – domáhal udělení souhlasu za matku k pravidelnému očkování nezletilých na základě zákona č. 258/2000 Sb. ve spojení s vyhláškou č. 537/2006 Sb.).

Shodu s prvopisem potvrzuje Simona Fachinelli.

22. Pokud jde o zbývající odvolací námitky matky, nutno v tomto směru akcentovat dosavadní rozhodovací praxi Ústavního soudu (nálezy sp. zn. Pl. ÚS 16/14 a sp. zn. Pl. ÚS 19/14), v jejichž rámci byla zákonná úprava povinného očkování proti infekčním nemocem shledána jako ústavně konformní.

23. V nálezech sp. zn. III. ÚS 449/06 ze dne 3. 2. 2011 a sp. zn. Pl. ÚS 19/14 ze dne 27. 1. 2015 pak Ústavní soud konstatoval, že povinné očkování proti infekčním nemocem je evidentně opatřením demokratické společnosti nezbytným pro ochranu veřejné bezpečnosti, zdraví a práv a svobod druhých, a jako takové může být přípustným omezením základních práv, včetně práva na ochranu soukromí.

24. V citovaných nálezech Ústavní soud současně připomněl, že přestože podle čl. 32 odstavec 4 věty první Listiny je péče o děti a jejich výchova právem rodičů, není autonomie rodičů při rozhodování o zdravotnických zákrocích vůči jejich dětem absolutní; může být omezena pouze výjimečně, např. tehdy, pokud rodiče nesouhlasí se zdravotnickým zákrokem z náboženských důvodů.

25. Zároveň bylo konstatováno, že ani zákonná povinnost podrobit se očkování podle § 46 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví nemůže platit absolutně; možnou výjimku z vynucování zákonné očkovací povinnosti přitom Ústavní soud v dosavadní judikatuře shledal ve vztahu k zachování práva svobodně projevovat své náboženství nebo víru podle čl. 16 Listiny (výše uvedený nález sp. zn. III. ÚS 449/06) a ke svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání podle čl. 15 Listiny (nález sp. zn. I. ÚS 1253/14 ze dne 22. 12. 2015).

26. Okresní soud přitom dle názoru odvolacího soudu v daném případě uzavřel zcela přiléhavě, že se rodiče nedohodli v záležitosti, která je pro děti významná (ustanovení § 877 odst. 1, 2 o. z.), když matka nezletilých nesouhlasí s jejich pravidelným očkováním a uplatňuje důvody, kterými se dovolává svobody svědomí, přičemž v důsledku této okolnosti nezletilé děti K. a R. do současné doby nebyly naočkovány žádným z pravidelných očkování proti infekčním nemocem (specifikovaných v rámci výše již zmíněného ustanovení § 2 odst. 1, písm. a). vyhlášky č. 537/2006 Sb.).

27. Svobodu svědomí přitom Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 42/02 ze dne 26. 3. 2003 spojil s rozhodnutím jednotlivce, učiněnými v určitých konkrétních situacích, „tady a teď“, pociťovanými jako hluboce prožitá povinnost, přičemž doplnil, že jde o vážné, mravní, na kategorie dobro a zlo orientované rozhodnutí, které jednotlivec prožívá jako závaznou povinnost či jako bezpodmínečný příkaz k určitému chování.

28. V nálezu sp. zn. I. ÚS 1253/14 pak Ústavní soud ČR formuloval test oprávněnosti světské výhrady svědomí, jenž spočívá ve zkoumání čtveřice postulátů, které musí být naplněny kumulativně. Jedná se jednak o ústavní relevanci tvrzení, obsažených ve výhradě svědomí, naléhavost důvodů, jež k podpoře své výhrady nositel základní svobody uvádí, konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby a o společenské dopady, jež může v konkrétním případě akceptovaná sekulární výhrada svědomí mít. V případě splnění všech nastolených požadavků Ústavní soud požaduje, aby nebylo trváno na povinném očkování osoby, tedy aby očkovací povinnost nebyla vůči této osobě sankcionována, případně jinak vynucována. Současně bylo zdůrazněno, že odmítnutí povinného očkování z důvodu ať náboženské, či světské výhrady svědomí musí vždy zůstat restriktivně vnímanou výjimkou, nikoliv dispenzem přiznaným bez dalšího určité skupině osob. Výjimka ze zákonné povinnosti při uplatnění světské výhrady svědomí přichází v úvahu jen v mimořádných případech, úzce svázaných s osobou, na kterou se očkovací povinnost vztahuje, nebo s osobami jí blízkými (vysoce nežádoucí odezva předchozí vakcinace u této osoby, u jejího dítěte apod.). Bylo konstatováno, že opak by popíral skutečnost, že institut povinné vakcinace slouží k ochraně veřejného zdraví, jejíž zákonnou preferencí pro daný účel aproboval v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 19/14 a sp. zn. Pl. ÚS 16/14.

29. Za zcela zásadní rozhodnutí Ústavního soudu ČR nutno pak v nyní projednávané věci považovat nález sp. zn. II. ÚS 725/18 ze dne 8. 10. 2018 (v němž Ústavní soud ČR dovodil, že v řízení, v rámci kterého bylo rozhodnuto o nahrazení nesouhlasného stanoviska stěžovatelky s očkováním dítěte, nedošlo k porušení ústavně zaručených základních práv a svobod jmenované).

30. V rámci odůvodnění citovaného nálezu bylo konstatováno, že výhrada svědomí je zajisté uplatnitelná i v řízení, v němž se rozhoduje o nahrazení nesouhlasného stanoviska jednoho z rodičů k očkování dítěte, neboť i nahrazení nesouhlasného stanoviska rodiče může představovat formu vynucování očkovací povinnosti; musí se však jednat o natolik silnou výhradu svědomí, že jí bude muset ustoupit jak vynucení dané zákonné povinnosti, tak i (slabší) přesvědčení a stanovisko druhého rodiče, zákonné povinnosti neoponujícího.

31. Odůvodňovala-li matka v tomto řízení svůj postoj k očkování u nezletilých dětí K. R. okolnostmi toho charakteru, kdy je příznivkyní homeopatické léčby, přičemž nedůvěřuje očkovacímu systému v České republice, jenž má výrazně podceňovat rizika očkování, dále tím, že pro dítě je nejlepší přirozená imunita, kterou by očkování mohlo narušit, tím, že odmítnutí povinného očkování vnímá i jako projev svého práva na péči o dítě, resp. na rodičovskou péči, jakož dále i onemocněními, jež se mají vyskytovat v její rodině, a zkušenostmi její známé s očkováním jejího dítěte, pak se dle názoru krajského soudu jedná právě o okolnosti, ve vztahu ke kterým bylo v rámci výše citovaného nálezu II. ÚS 725/18 jednoznačně konstatováno, že v nich shledat dostatečně naléhavé důvody pro výhradu svědomí nelze.

32. Bylo totiž v rámci výše citovaného nálezu konstatováno, že pokud je postoj stěžovatelky k očkování opírán především o její obavy o zdraví nezletilé, pramenící z informací o nežádoucích účincích vakcín, které se vyskytly v širším okolí, možný dostatek potřebných protilátek dítěte, absenci odpovědnosti státu za újmu na zdraví, způsobenou povinným očkováním, zdravý životní styl a alternativní přístup k nemocem jí vyznávaným, mizivou šanci nákazy očkovanými nemocemi či nedostatečnou účinnost vakcín, nutno zdůraznit, že oprávněnou výhradu svědomí nelze ztotožňovat s jakýmkoliv subjektivně vnímaným nesouhlasem s právní povinností. Tyto důvody ani ve spojení se stěžovatelčinou preferencí zdravého životního stylu a jejími obecnými odkazy na nežádoucí účinky očkování v dalších případech dle závěru Ústavního soudu nesvědčí o tak silném mravním a morálním základě, a nejsou natolik naléhavé, aby v dané situaci mohly oprávněnou výhradu svědomí stěžovatelky vůči zákonné očkovací povinnosti založit; tím spíše, kdy otec má k očkování dítěte kladný postoj. Jako projev ústavně chráněné svobody svědomí nelze hodnotit ani pochybnosti stěžovatelky o nezbytnosti a účinnosti očkování, ani její argumentaci absencí právní úpravy odpovědnosti státu za újmu na zdraví způsobenou povinným očkováním.

33. Ve shodě s výše uvedenými závěry, prezentovanými v rámci odůvodnění ústavního nálezu sp. zn. II. ÚS 725/18 tedy i krajský soud konstatuje, že matka v tomto řízení dostatečně naléhavé důvody pro svou výhradu svědomí nevznesla.

34. Soud prvního stupně současně zcela správně zdůraznil, že otázka kontraindikace konkrétního léčebného výkonu včetně pravidelného očkování spadá v souladu s ustanovením § 46 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví do kompetence ošetřujícího lékaře (kdy se pravidelné očkování neprovede při zjištění imunity vůči infekci nebo zjištění zdravotního stavu, který brání podání očkovací látky); v rámci výše citovaného ustanovení § 11b) vyhlášky č. 537/2016 Sb. je pak upraven postup pro případ, kdy se dítě nachází v pozdějším věku, než ve kterém mu mělo být dle tohoto právního předpisu očkování provedeno.

35. Okresní soud tedy naprosto správně postupoval, pokud za matku souhlas k pravidelnému očkování nezletilých dětí udělil; v odstavcích I. a II. výroku byl tedy rozsudek soudu prvního stupně z důvodů výše uvedených odvolacím soudem podle ustanovení § 219 o. s. ř. jako zcela věcně správný potvrzen.

36. V odstavci III. výroku, kterým bylo rozhodnuto o povinnosti matky zaplatit otci náklady řízení (na základě ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 466 písm. j), § 468 odst. 1 z. ř. s.), se však již krajský soud se závěrem soudu prvého stupně nikterak ztotožnit nemůže, když má za to, že v daném případě jsou dány důvody pro aplikaci zmírňovacího (moderačního) nákladového práva soudu, stanoveného v rámci ustanovení § 150 o. s. ř. (jež je výjimkou ze zásady úspěchu ve věci za situace, kdy nutno uzavřít, že důsledná aplikace ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř. by v projednávané věci vedla k nepřiměřené tvrdosti).

37. Především dle názoru krajského soudu nelze přehlédnout, že se na vzniklé situaci (kdy nezletilé děti nebyly do současné doby naočkovány žádnou z forem pravidelného očkování) podílel i otec, který žil s matkou do března 2020 ve společné domácnosti (přičemž návrh na udělení souhlasu za matku s pravidelným očkováním nezletilých podal dne 13. 5. 2022, tj. v době, kdy se nezletilá K. nacházela již ve věku šesti let, nezletilý R. v necelých tří letech věku; současně v rámci své účastnické výpovědi nikterak nepopřel, že s „rozvolněním očkování u nezletilých“ původně sám souhlasil).

38. V projednávané věci dále nelze odhlédnout od té skutečnosti, kdy se na straně matky jedná o (byť v tomto řízení nikoliv úspěšně uplatněnou) výhradu svobody svědomí, jakož ani od okolností, týkajících se aktuálních osobních a sociálních poměrů na straně matky (vyšlým najevo u tohoto soudu v současně projednávaném řízení pod sp. zn. 14 Co 245/2023, kdy vyplynulo, že je matka po ukončení rodičovské dovolené evidována jako uchazečka o zaměstnání u úřadu práce, přičemž kromě výživného pro nezletilé děti ze strany otce má k dispozici pouze dávky od státu ve formě podpory v nezaměstnanosti, v současné době je na nemocenské dovolené).

39. Směrem k porovnání dopadu uložení povinnosti k náhradě nákladů řízení do majetkových sfér účastníků nutno pak učinit závěr, že s ohledem na tu okolnost, kdy otec má aktuálně ve srovnání s matkou mnohem vyšší příjmy (ve shora uvedeném řízení zjištěné na základě hlavního pracovního poměru a výkonu funkce jednatele u xxx, na základě dohody o provedení práce u xxx, na základě výsluhového příspěvku, jakož i na základě prodeje obchodního podílu u xxx), by přiznání práva na náhradu nákladů řízení přivodilo odvolatelce (ve srovnání se situací na straně otce) nepřiměřenou újmu.

40. S ohledem na všechny shora uvedené okolnosti krajský soud uzavírá, že v tomto konkrétním případě by se jevilo nespravedlivým uložení náhrady nákladů řízení neúspěšné matce, přičemž zároveň je možno spravedlivě požadovat na otci, aby náklady, vynaložené v souvislosti s tímto řízením, nesl ze svého.

41. Z důvodů výše uvedených byla tedy provedena změna rozsudku okresního soudu v jeho odstavci III. výroku tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně, a to v souladu s ustanovením § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

42. Ze stejných důvodů (při aplikaci moderačního ustanovení § 150 o. s. ř.) bylo negativním výrokem rozhodnuto i o náhradě nákladů řízení před soudem odvolacím (ust. § 224, odst. 1 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **není** dovolání přípustné.

Ostrava 28. listopadu 2023

JUDr. Jiří Demel
předseda senátu

Pro nepřítomnost předsedy senátu
podle § 158 odst. 1 o. s. ř.
podepsala Mgr. Hana Šlahařová v. r.

Shodu s prvopisem potvrzuje Simona Fachinelli.